

Nr 141.

Av herr **Holmström m. fl.**, om skärpning av straffansvaret för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri).

Vid införandet av totalisatorn i Sverige år 1923 reglerades de i samband med den legaliserade vadhållningen stående frågorna genom kungörelse av den 4 maj samma år (nr 87). Vid tidpunkten för utarbetandet av denna författning funnos inga inhemska erfarenheter att bygga på och det är därför ganska förklarligt, att vissa brister kommo att vidlåda kungörelsen. Dessa brister — vilka för övrigt skulle komma att visa sig först långt fram i tiden — bestodo huvudsakligen däri, att man icke förutsåg möjligheten av att en illegal vadhållning kunde komma att uppstå vid sidan om totalisatorn. Vad man i denna kungörelses § 1 förbjöd, var att i samband med »kapplöpning eller annan tävlan» anordna vadhållning för allmänheten, utan att Kungl. Maj:ts tillstånd först erhållits. Det är uppenbart att man med denna bestämmelse närmast tog sikte på arrangörer av tävlingar och att man knappast tänkte sig möjligheten av att privatpersoner skulle etablera vadhållning i hemlighet vid sidan om den tillåtna totalisatorn. Detta är också ganska förklarligt, då man år 1923 knappast kunde förutse den starka utveckling hästsporten senare skulle komma att taga med därav följande fara för illegalt utnyttjande. Man synes icke heller i detta hänseende ha inhämtat några erfarenheter från utlandet, och professor Charlier, vilken i sin utredning om ett statslotteri år 1920 tillstyrkte införandet av totalisatorvadhållning, tycks icke alls ha uppmärksammat de utländska erfarenheter, som talade för ett effektivt skydd åt den legala totalisatorn mot s. k. bookmakeri.

År 1934 funno sig statsmakterna nödsakade att reglera den s. k. tippningen och söka på allvar stävja dess illegala former, sedan det visat sig, att både lotteriförordningen och totalisatorkungörelsen voro ineffektiva för detta ändamål. I detta sammanhang tillkom förordningen av den 7 juni 1934 angående vadhållning i samband med tävlingar, i vilken större delen av den tidigare totalisatorkungörelsen inarbetades. Vid detta tillfälle tog man emellertid enbart sikte på att förhindra illegal tippning, och förordningen erhöll också hela sin konstruktion just ur denna synpunkt, medan behovet av ett motsvarande skärpt skydd mot illegal vadhållning i annan form icke särskilt uppmärksammades. Förordningen kriminaliserar sålunda främjandet av deltagande i utländsk vadhållning eller i sådan vadhållning inom landet, som ej är tillåten, d. v. s. till vilken Kungl. Maj:ts tillstånd icke erhållits. Likaså förbjuder förordningen varje mottagande

av insatser för dylik vadhållning. Beträffande totalisatorvadhållningen gjordes endast den förändringen, att förordningen förbjöd att yrkesmässigt eller annars mot ersättning tillhandagå annan vid vadhållning som är tillåten, utan medgivande av anordnaren. Denna bestämmelse avser emellertid blott att förbjuda s. k. totalisatorförmedling och är endast tillämplig på en person, som mot provision förmedlar insatser till den reguljära totalisatorn utan att äga vederbörligt tillstånd härtill från tävlingsarrangören. Mot dem som operera helt vid sidan om totalisatorn, s. k. bookmakers, vidtogos alltså genom 1934 års förordning inga nya åtgärder, utan det enda skyddet mot sådan illegal verksamhet blev fortfarande den gamla totalisatorförordningen § 1, att Kungl. Maj:ts tillstånd erfordras för anordnande av offentlig vadhållning. År 1939 utfärdades ny lotteriförordning, men i denna vidtogos inga som helst förändringar beträffande totalisatorvadhållningen — med undantag för att benämningen ändrades till lotteri — utan de gamla bestämmelserna i 1934 års förordning, vilken samtidigt slopades, inflöto praktiskt taget oförändrade i den nya lotteriförordningen.

Som av ovanstående resumé över tidigare och nuvarande lagstiftning i detta ämne framgår, ha de svenska statsmakterna hittills icke uppmärksammat *behovet av ett särskilt och effektivt skydd mot s. k. bookmakeri*. »Bookmaker» är den internationellt brukliga termen på en person, som i samband med hästsportstävlingar driver en egen vadhållningsrörelse och sålunda träder i totalisatorns ställe gentemot de spelare, som anlita honom. Bookmakeri är — med undantag för England — förbjudet i de flesta länder där totalisator förekommer, och det kan, därest det icke från början effektivt undertryckes, utveckla sig till en ganska betydande fara för den legala totalisatorn. Bookmakern arbetar på så sätt, att han mottager insatser på de hästar, som tävla på en bana med totalisator, och därest en spelad häst vinner, utbetalar han samma odds som totalisatorn. Rent tekniskt parasiterar bookmakern alltså helt och hållet på totalisatorn, men i alla de fall, då en hos honom spelad häst icke vinner, stoppar han insatsen i egen ficka. Drivfjädern för allmänheten att spela hos en bookmaker är dels, att man tror sig kunna uppnå högre utdelning genom att icke låta insatsen gå i totalisatorn, som rent matematiskt fördelar vinsten på en segrande häst i förhållande till antalet satsade kronor, varigenom utdelningen blir lägre ju flera kronor som sätts på hästen. Dels frestar också bookmakern sitt klientel genom att han ofta lämnar längre kredit eller i varje fall accepterar insatsens erläggande i efterskott, sedan löpningen är avgjord.

Misstankar om att bookmakeri bedrivs i Sverige har länge hysts av våra hästsportsorganisationer, och dessa misstankar ha också bekräftats av företagna undersökningar. Före den av kriget betingade avspärrningen ha sålunda alldeles säkert danska bookmakers opererat på Jägersrobanan

vid Malmö, vilket bl. a. framgått vid den danska polisens avslöjande av bookmakeriaffärer i Köpenhamn. I Stockholm har vid ett tillfälle en dansk bookmaker häktats och utvisats utan att åtal anhängiggjorts. Vid andra tillfällen har polisanmälan gjorts av hästsportsorganisationerna i Stockholm, då dessa varit övertygade om att illegal vadhållning försiggått. Dessa anmälningar ha endast i ett enda fall resulterat i åtal. Detta gällde en person, som enligt hästsportsorganisationernas bestämda övertygelse sedan lång tid bedrivit en omfattande bookmakerirörelse i samband med tävlingarna på Solvalla och Ulriksdal och som flera gånger varit i polisförhör. År 1943 ställdes denne person äntligen under åtal och dömdes av polisdomstolen i Stockholm till 30 dagsböter enligt lotteriförordningens § 1. Denna dom överklagades varken av åklagaren eller bookmakern, och en prövning i högre instans av förordningens tillämplighet har följaktligen aldrig ägt rum.

Även om lotteriförordningen i och för sig alltså skulle vara tillämplig på bookmakeri, är det emellertid uppenbart, att den bereder ett mycket bristfälligt skydd mot denna ytterst farliga företeelse. Det normala straffet för brott mot lotteriförordningen är böter, och det är tydligt att detta icke kan antagas verka särskilt avskräckande på en bookmaker, som kanske omsätter betydande summor. Härtill kommer att spelaren, d. v. s. den som verkställer en insats hos en bookmaker, överhuvud icke kan nås av något som helst straff.

Skall en skärpt lagstiftning mot bookmakeri ha någon verklig nytta, bör den emellertid komma till stånd på ett så tidigt stadium som möjligt. Därest sådan illegal vadhållning en gång lyckats få fast fot, är den ytterst svår att utrota och sprider sig dessutom snabbt. Erfarenheterna från Danmark äro i detta avseende av stort intresse. Danmark är betydligt äldre som »totalisatorland» än Sverige och lagstiftningen i hithörande frågor är ungefär likadan som hos oss. Just på grund av denna bristfälliga lagstiftning har bookmakeriet fått en ytterst betänklig utbredning i Danmark. Där operera bookmakers icke blott på själva hästsportsbanorna utan även i stor omfattning inne i Köpenhamn, där de mottaga insatser på ett stort antal mindre restauranter och kaféer. Man har t. o. m. konstaterat, att bookmakerns agenter uppsöka arbetsplatserna på avlöningsdagar och i betydande omfattning mottaga spelinsatser av arbetarna. De danska hästsportsorganisationerna ha uppskattat det belopp som på senare tid omsatts hos Köpenhamns bookmakers till c:a 5 miljoner kronor årligen. Den danska polisen har på senare år gjort stora ansträngningar för att söka komma bookmakeriet till livs och bundit en avsevärd personal vid denna uppgift, dock utan något nämnvärt resultat. Förslag föreligger också i Danmark om en betydande skärpning av straffet för bookmakeri — med fängelse som normalstraff — och på initierat håll är man av den uppfattningen, att därest man på ett tidigare stadium haft tillgång till en effek-

tivare lagstiftning, skulle situationen aldrig ha kunnat utveckla sig på sätt som skett.

Det är synnerligen intressant att med Danmark jämföra förhållandena i Norge. I sistnämnda land upplever hästsporten för närvarande en högkonjunktur som vida överträffar de övriga skandinaviska länderna. Trots detta ha inga tendenser till bookmakeri kunnat spåras i samband med de norska tävlingarna. Detta står alldeles säkert i samband med det förhållandet, att totalisatorn i Norge redan från första stund åtnjutit ett effektivt skydd mot illegalt spel, i det normalstraffet för sådana förseelser i den norska lagen är fängelse.

I Sverige torde enligt initierat omdöme förhållandena nu ligga så till, att bestämda tendenser till bookmakeri visserligen kunnat spåras, men att denna illegala verksamhet ännu icke vunnit någon större utbredning eller hunnit organiseras i fastare former. Det borde därför finnas stora utsikter att kunna effektivt komma till rätta med denna företeelse, därest dels en tydlig definition av begreppet bookmakeri införes i lagen och dels och framförallt straffansvaret för sådana förseelser skärpes. För att nå detta mål bör frihetsstraff införas som det normala straffet för den, som gör sig skyldig till bookmakeri, och böter endast förekomma som undantag. All erfarenhet talar nämligen för, att bötesstraff icke verkar avskräckande på en person, som ägnar sig åt en sådan hantering som bookmakeri. Även för möjligheten att kunna effektivt utreda ett sådant brott, är en straffskärpning starkt påkallad. Bookmakeri hör till de brottstyper, vilka äro mycket svåra att utreda och förebringa bevisning om. Därest endast bötesstraff är det normala, kan husrannsakan icke företagas av polismyndigheten, och enligt praxis kvarhållas en misstänkt person icke hos polisen, därest frihetsstraff ej är det normala straffet för brottet. En bookmaker som driver sin rörelse i större skala kan säkerligen antagas föra något slags anteckningar över sina transaktioner. Utan möjlighet att företaga kropps- eller husrannsakan bli svårigheterna att föra bevis mot den misstänkte orimligt stora, liksom denne också har betydande möjligheter att varna sitt klientel, därest han icke kan kvarhållas hos polisen under utredningens gång. Därjämte torde det böra allvarligt övervägas, huruvida icke straffansvar borde införas jämväl för den som ingår vad hos en bookmaker, varvid för sådan förseelse böter skulle bli det normala straffet, dock med skärpning till fängelse vid upprepande.

Totalisatorn har för Sveriges hästavel blivit av en så utslagsgivande betydelse, att det måste vara ett starkt allmänt intresse att den beredes ett effektivt skydd mot illegala utväxter. Ett sådant skydd är också i första hand ett direkt statsintresse, ty av det avdrag som göres från totalisatorinsatserna går lejonparten till statsverket och endast den mindre delen till den arrangerande hästspårtsorganisationen. Detta är i synnerhet fallet med de högre omsättningarna på de större banorna, och det är just på dessa,

som risken för en illegal vadhållning är aktuell. För varje insats, som på dessa banor går i en bookmakers ficka i stället för att sättas i totalisatorn, undandrages staten och därmed i sista hand statens hästavelsvårdande uppgifter ett belopp motsvarande 14 procent av insatssumman. Man får en uppfattning om vad detta kan betyda, när man erfar att enbart under fjolåret till statsverket inlevererades 2 674 185 kronor från travtävlingar och 347 899 kronor från galopptävlingar, eller sammanlagt 3 022 084 kronor. Det är alltså icke blott sina egna utan främst statens intressen, som de totalisatorbeviljade hästsportsorganisationerna tillvarataga, när de söka undertrycka varje form av illegal vadhållning. Det synes därför vara en rimlig begäran, att dessa organisationer härvidlag från statens sida erhålla det stöd, som en tydlig och framförallt effektiv lagstiftning i detta hänseende innebär.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och skyndsamt förslag rörande införandet av skärpt straffansvar för illegal vadhållning (s. k. bookmakeri).

Stockholm den 21 januari 1944.

<i>Nils Holmström.</i>	<i>L. Tjällgren.</i>	<i>Nils Olsson.</i>
<i>Axel Mannerskantz.</i>	<i>Gust. Björkman.</i>	<i>Lennart Bondeson.</i>
<i>Ivar Persson.</i>	<i>J. A. Andersson.</i>	<i>K. A. Westman.</i>
<i>Gust. Elofsson</i> i Vä.	<i>Carl Beck-Friis.</i>	<i>L. Franzon.</i>
<i>C. Fr. Carlström.</i>	<i>Arvid De Geer.</i>	<i>Eric Ericsson.</i>